

Kultúra és Fejlesztés – az Európai Unió fejlesztéspolitikájában és az új Afrika Stratégiában

Fodor Erika

BEVEZETŐ

Nem a *kultúra* fejlődéséről és nem a *fejlődés* kulturális dimenzióiról szeretnénk beszélni. Írásunkban arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy az Európai Unió nemzetközi *fejlesztési* (támogatási) *politikája* célul tűzte ki a *kulturális aspektusok széles körű integrálását fejlesztéspolitikába* és a regionális programokba, így az afrikai országok felé folytatott támogatási programokban is érvényesíteni kívánja azt. Tekintettel az afrikai fejlesztés történetében előfordult kudarcokra, amelyek egy része azért következett be, mert a helyi kulturális adottságokat a fejlesztők nem ismerték elég jól, vagy nem vették figyelembe, véleményünk szerint a bizottság kezdeményezése pozitív fejlemény.

Az Európai Unió Bizottságának, pontosabban a Fejlesztési Főigazgatóságnak¹ tervei között szerepel a fejlesztési szakpolitika korszerűsítése oly módon is, hogy a „Kultúra és Fejlesztés” témában egy kommunikációt (közleményt) dolgoz ki a közeli jövőben, amelyben már konkrét ajánlásokat is megfogalmaz a tagországok számára. Ennek előkészítéseként a Főigazgatóság 2006 júniusában fejlesztési és kulturális tagországi szakértői körben tisztázó vitát kezdeményezett. A vita résztvevőjeként – fejlesztési oldalról –, még inkább szükségét látjuk annak, hogy már ebben a stádiumban megismertessük a kultúra és oktatás különböző területein dolgozó érdeklődőkkel a fejlesztési politika oldaláról felmerülő dilemmákat. Fontosnak tartjuk az együttes továbbgondolkodást, mert úgy véljük, ez segíteni tudja a magyar fejlesztési politikát, másfelől ráirányítja a kultúra szakembereinek a figyelmét arra, hogy az uniós fejlesztési programok már most sok lehetőséget kínálnak a bekapcsolódásra, a pályázásra.

MIRŐL IS VAN SZÓ?

Arról, hogy a segélypolitika megjelenése óta értelemszerűen az *eltérő kultúrák találkozása*, ennek bővebb értelmezése, vizsgálata, a tapasztalatok összegzése stb. nem jelent meg az Európai Unió segélypolitikájában. Miközben a segélyezés gyakorlata nagy változáson ment keresztül az egész világon az elmúlt évtizedekben, s egyre nagyobb figyelem fordult a hatékonyságra, a fejlesztési pénzek „jó” elköltésére, az európai fejlesztéspolitikában pedig a „fejlesztési politika koherenciájára”,² a kultúra hatásainak felmérése, a kulturális különbségekben rejlő pozitív, illetve negatív hatások elemzése nem volt kiemelt, vagy megkülönböztetett része a fejlesztéspolitikának. Jellemző, hogy a fejlesztési

szakértők a segély-hatékonyság³ vizsgálatokor jutottak arra a következtetésre, hogy ha a fejlesztő (a donor) nem ismeri-e eléggé a megsegített (recipiens) országot – magyarul a befogadó közeg kultúráját –, ez kedvezőtlenül hat vissza a hatékonyságra, akár a projekt megvalósítását is ellehetetlenítheti.

SEGÉLYEZÉSTŐL A FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSIG – AFRIKÁBAN

E tanulmánykötet *Afrikáról* szól. A szerzők különböző szakterületen mutatnak jártasságot, elkötelezettek Afrika múltjának megismerése és jövőjének alakulása iránt. Vannak, akiket a tradíciók megőrzése, a helyi kultúrák eredetisége lelkesít, másokat a földrészt gyors modernizálása és fejlesztése. A tradicionális kultúrák sorsa gyakran elkeserítően, de legalábbis ellentmondásosan alakult a modernizáció előrehaladásával, s fejlesztés címen gyakran több kárt, mint eredményt okozott. Arra a kérdésre, hogy vajon megtörténik-e ma az afrikai kultúrák hiteles megőrzése az utókor számára, mielőtt a fejlesztés nevében beavatkozás történik, a válasz nemleges. A gazdasági fejlődés szükségességének hangsúlyozása – amelyre valóban szüksége van Afrikának – nem párosul Afrika kulturális örökségének megtartásával. Az a korábbi szemlélet, hogy örüljön, akin segítenek, régóta nem tartható, sem az adományozók, a donorok számára, sem a befogadók, a rászorulóknak számára. Mindkét fél tudja, hogy segítséget adni és kapni is sokféleképpen lehet, s vannak játékszabályok is.

Nem véletlen, hogy annyi vita folyik arról: a segélyezőknél önmagukon segítenek-e, amikor segélyeznek, vagy másokon. Napjainkra a segélyezés általánosan közismert elnevezése is megváltozott. A segélyezés kifejezést világszerte felváltotta a nemzetközi fejlesztési együttműködés (development cooperation), amely bár kissé hosszú, de a tevékenység tartalmát jobban tükrözi. Ennek lényege – s az Európai Unió tagországai ezt értik alatta – az a donor-recipiens partnerségi viszony, amelyben egy fejlettebb ország egy nála fejletlenebb, rászoruló országnak, a vele együtt kialakított elképzelések, *fejlesztési tervek alapján annak megvalósításához*, saját forrásaival, önként hozzájárul, s erről vele szerződést is köt.⁴

Mi a különbség, s van-e különbség, ha Afrikában pl. kanadai, kínai, orosz, holland vagy éppen magyar fejlesztési projekt valósul meg? Igen, van. A donor országok is egy nagyobb közösséghez, a nemzetközi donorok közösségéhez tartoznak. A donorok bár eltérő adottságokkal rendelkeznek, írott nemzetközi szabályok és normák szerint hajtják végre támogatási politikájukat. Az OECD⁵ tagok (az EU⁶ és tagországai is ide tartoznak) a DAC⁷ normái alapján, jól ismert fejlesztési politikát követnek, partneri szerződések biztosítják a kereteket. A kínai támogatási politika⁸ pl. ettől már eltérő, a nemzetközi donorközösségi normát csak részben követi, jellemző rá a nagy létszámú kínai munkaerő kihelyezése, a kétoldalú kapcsolatok dominálnak, a donor együttműködés minimális, politikai ambíciók szerint folytat differenciált fejlesztési finanszírozást.

Van-e különbség, ha Mozambikban, Libériában, vagy Szudánban segélyezünk? Természetesen van, vagyis a célszörzörök, a partnerországok is különböző befogadási adottságokkal rendelkeznek. A donorok számára vannak pl. kedvenc projektbefogadó afrikai országok (ilyen Mozambik), míg a belső politikai stabilitás hiánya miatt nagyobb kockázatot jelentő országok (Libéria) rossz recipiensek, s így eleve kevesebb pénzügyi forráshoz jutnak. A partneri viszony mindkét oldalán kudarc várható azonban akkor – még korrupciónak sem kell történni –, ha a partnerek nem ismerik egymást kellő mértékben. A gyakorlati tapasztalatok azt erősítik meg, hogy a kulturális aspektusok nélkülözhetetlen elemei – lennének – a fejlesztési politikának, de nincs módszer a gyakorlatba való átültetésre. Az uniós dokumentum is a „hogyan” kérdésre keresi a választ.

A KULTÚRA KETTŐS TERMÉSZETE ÉS A KULTURÁLIS ÖSSZEFÜGGÉSEK FONTOSSÁGA AZ AFRIKAI FEJLESZTÉSPOLITIKÁBAN

Kiindulópontként idézzük az Európai Unió Elnökségét átvevő Finnország képviselőjének találó megjegyzését: „az a kultúránk, hogy nincs kultúránk a fejlesztésben”.⁹

Ez elég sommás ítélet, de nehezen tudnánk érvelni ellene. Azt mindannyian látjuk, a fejlesztési és kulturális szakemberek egyaránt, hogy valami nincs rendjén. A régi EU-tagországok sok – jó és rossz – tapasztalattal rendelkeznek. Mi új fejlesztők vagyunk – illetve leszünk – Afrikában, s még időben vonhatunk le tanulságokat mások hibáiból a magyar fejlesztési politika számára.

Az UNESCO 2001-ben megfogalmazott¹⁰ kultúra-definíciójából kiindulva az uniós fejlesztési szakemberek azt ajánlják a tagországoknak, kísérleljék meg – mérítve a definícióból – áttekinteni a saját fejlesztési politikájukat abból a szempontból, hogy valóban a kultúra széleskörű értelmezését alkalmazták-e, s vizsgálják fölül a fejlesztési politikákat.

Az EU-tagországok ratifikálták az UNESCO Konvenciót. Az Európai Tanács 2005. november 22-én elfogadott, az European Consensus on Development című szakpolitikai dokumentumában, az alapszerződésre hivatkozva emeli ki, hogy *minden szakpolitikának* figyelembe kell venni a kulturális aspektusokat.

A kultúra önmagában is komplex terület. Nem egyszerű a definiálása, szélesebb értelemben a kultúra a szocializáció révén generációról generációra tevődik át, eközben maga is fejlődik, magában foglalja az ember önmagáról és a külvilágról alkotott ismereteinek, gondolatainak összességét, az életmódot, a termelési módot, a művészeteket, a vallást, a hitvilágot, a megtermelt értékeket, a tárgyiasult világot stb. A kultúra jelentős komponense a fejlődésnek.

Az ACP¹¹ országok vonatkozásában a Cotonou Egyezmény¹² 27. cikkelye szól a kulturális fejlődésről, az Unió akcióival kapcsolatban pedig megállapítja, támogatni kell a helyi kulturális örökség megőrzését, olyan fejlesztési projekteket kell megvalósítani, amelyek támogatják a helyi kulturális eseményeket, a regionális fesztiválokat, támogatják a kultúrák közötti párbeszédet, a helyi audiovizuális és ún. kulturális ipar fejlődését.

Ismeretes, hogy a Tony Blair kezdeményezésével létrehozott Afrika Bizottság jelentésében¹³ is fontos szerepet kap a kulturális dimenzió hangsúlyozása. A dokumentum 3. fejezetében példák során mutatja be, hogy az afrikai identitás, a szimbólumrendszer, a személyek és csoportok közötti kapcsolatok, az önbecsülés, az ideák és az aspirációk, az egyének szocializációjában szerepet játszó értékek – pl. idősek tisztelete, stb. – mind-mind a kultúra részét képezik. Hogyan lehetne sikeres pl. a fejlesztési politikákban oly sokszor szereplő *jó kormányzás* kritérium érvényesítése, ha nincsenek ismeretek a tradicionális közösségekben meglévő társadalmi hierarchiáról, a helyi viszonyok történelmi előzményeiről, vagy pl. az emberi méltóság megítélésének gyökereiről.

A 2005 decemberében az Európai Tanács által elfogadott EU Afrika Stratégia¹⁴ is kiemelten kezeli a kultúra szerepét. Megfogalmazza az *afrikai kultúrák és nyelvek megőrzésének* fontosságát, hangsúlyozza, hogy a fejlesztési folyamatokba integrálni kell a kulturális dimenziót, s erre azt a javaslatot teszi, hogy a tagországok a bilaterális kapcsolataikban is támogassák a helyi, a nemzeti, a regionális és kontinentális inter-kulturális dialógusokat, s vegyenek részt ebben. A stratégia nem fogalmaz meg módszereket, irányvonalat mutat.

A mediterrán régióban az 1995-ös Euro-Mediterrán Partnerségről szóló nyilatkozat III. fejezete szól a „Társadalmi, kulturális és humán partnerség” kérdéseiről. Az euro-mediterrán együttműködés 10 éve azt mutatja, hogy már számos strukturált együttműködési forma

működik, ilyen pl. az Euromed Heritage, amely a kulturális örökségre koncentrál, vagy a nemrég létrejött Euromed Audiovisual and Euromed Youth, az Anna Lindh Foundation (ez utóbbinak Magyarország is tagja), stb. Az európai szomszédságpolitikának szintén vannak kulturális együttműködési céljai, amelyek az országokéin Akciótervekben is benne vannak, konkrét formában, pl. szinte mindegyikében fontos szerepe van a társadalmi dialógusnak, a különböző kultúrák közötti párbeszédnek. Megállapíthatjuk azt is, kritikával nézve az ACP országokkal folytatott európai együttműködési kapcsolatokat, hogy abban a kulturális dimenzió mindaddig nem kapott olyan fontos szerepet, mint pl. az euro-mediterrán kapcsolatokban.

Más régiót nézve is azt láthatjuk, hogy az Európai Unió a regionális fejlesztési programjaiban pl. az ázsiai és latin-amerikai vagy, az Indiával fennálló kapcsolatokban a kulturális együttműködés fontos szerepet tölt be.

Mindenképpen magyarázatra szorul, hogy az afrikai fejlesztési kapcsolatokban, amelyekben éppen a kulturális értékek megőrzése lenne a fejlesztéshez vezető első lépés, a kultúra ügye csak most kerül a figyelem középpontjába.

Az új EU-s Afrika Stratégia mindenesetre jó kezdetnek bizonyul, hiszen azt látjuk, hogy a régi tagországok 2006 elejétől az uniós dokumentumok ajánlásainak értelmében maguk is megkezdtek felülvizsgálni fejlesztési politikájukat és az uniós javaslatokat folyamatosan ültetik át a saját fejlesztési politikájukba.

Az osztrák fejlesztési együttműködési politika például abból kiindulva, hogy a fejlesztési politikák legfőbb célja a szegénység csökkentése, úgy fordította le ezt az ajánlást, hogy a következő kérdéseket tette fel önmagának:

- Hogyan segítheti a kulturális dimenzió erősítése a szegénység csökkentését?
- Hogyan segíti a kultúra és a kommunikáció a szegények önkifejezési készségét, és hogyan jutnak ezáltal közelebb a változásokhoz a fejlődő országokban?
- Hogyan segíti a kultúra általában a szólásszabadság és az emberi jogok összekapcsolódását?

Ezen túlmenően egy módszertani kérdést is megfogalmaztak, saját kapacitásépítési szándékkal, ez úgy hangzik: *Hogyan lehet a fejlesztési politikában elegendő képzett embert a kulturális dimenzió szélesítésére mozgósítani?*

Minden kérdést érdemes nekünk is feltenni, de az utolsó kérdés kifejezetten arra szolgál, hogy a magyar fejlesztési politika jövője szempontjából megnyerje magának a kultúra szakembereit, mivel azt láthatjuk, hogy nélkülük mi is ugyanolyan hibákat követnénk el az afrikai fejlesztési politikánkban. Vagyis röviden szólva, nekünk fejlesztőknek érdekünk elsősorban, hogy a kultúra emberei is értsék nyelvünket, ismerjék meg az európai fejlesztési politikát – annak nem egyszerű rendszerét –, hogy tájékozottan és szabadon közlekedjenek benne, mert így tudják gazdagítani azt s megmenteni hibáitól.

HOGYAN LEHET A KULTURÁLIS ASPEKTUSOKAT ERŐSÍTENI A FEJLESZTÉSI POLITIKA VÉGREHAJTÁSÁBAN? A SZAKÉRTŐI VITA ÖSSZEGZÉSE

Az Európai Unió fejlesztési politikájában, az afrikai országok felé irányuló fejlesztési programok tekintetében igen fontos előkészítő folyamatok játszódnak le 2006 őszén. Most folyik azoknak az ország-stratégiáknak¹⁵ a kidolgozása, amelyek alapján az Európai Unió és tagországai a fejlesztési

programokat végrehajtják. Új módszerekkel folyik az európai Bizottság, a tagországok és az afrikai országok közötti ún. közös programozás.

2007 végén befejeződik az afrikai fejlesztési programok finanszírozására szolgáló jelenleg 9. Európai Fejlesztési Alap (EDF – European Development Fund)¹⁶ időszaka, 2008–2013 között a 10. EDF lesz a finanszírozó alap. Magyarország, mint a többi új tagország már befizetője lesz az alapnak, s ennek okán pályázhatnak a magyar vállalatok, nem állami szektor képviselői, alapítványok, civil szervezetek, sőt önkormányzatok a 10. EDF által finanszírozott programokra. Ezek között számos olyan program van, amely kulturális, oktatási stb. szakembert igényel.

Azért is jó, hogy az EU Afrika Stratégiát 2005 végén elfogadták, mert a programozás már abban megfogalmazott elvekre épülhet rá. A programozás folyamán kijelölésre kerülnek azok a szektorok, amelyeket közösen akarnak fejleszteni. Elvileg az is elképzelhető lenne, hogy valamelyik afrikai ország a kultúrát jelöli meg kiemelt szektornak. Az eddigi tapasztalatok alapján erre nem volt példa. Az afrikai kultúrára még gyakran úgy tekintenek, mint valamiféle ellenállás eszközeire, vagy a saját fejlődési úthoz elvezető eszközre. Ez lehet serkentő erő – pl. a NEPAD¹⁷ (2001), és az Afrikai Unió létrejötte (2002). Ugyanakkor az afrikaiaknak is felül kell vizsgálni a saját kultúrájukhoz fűződő viszonyt. Az afrikai kultúra is része a világörökségnek, s azt – együttműködésük nélkül – nehéz lenne megismertetni a világgal. Ha pl. a nemzetközi fejlesztési pénzek folyamatosan elkerülnek a kultúra területét, s a hazai finanszírozásból sem lesz elegendő forrás a kultúrára, ennek kedvezőtlen visszahatása lesz az afrikai országok belső és nemzetközi viszonyaira egyaránt.

Az ország-stratégiákba azonban a *kulturális párbeszéd* szükségessége többnyire belekerül. Azért, mert a sokféle helyi kultúrák közötti párbeszédhez gyakran egy kívülálló fél segítségét jobban elfogadják, mint a saját országuk közvetítőit. Ennek ellenére még nagyon gyenge az igény az egy országon belüli az eltérő kultúrák, illetve a szomszédos országok kultúrájának megismerésére.

A szakértői vitában résztvevő tagországok képviselői, a következőkben foglalták össze – a nemzeti fejlesztési stratégia felülvizsgálata –, illetve a mindennapi gyakorlat során szerzett tapasztalataik alapján javaslataikat, amelyek *általánosan* és az *ország-stratégiák* programozásánál alkalmazhatóak.

- Támogatni kell a kulturális sokszínűséget, *helyi, nemzeti, regionális szinten* egyaránt, beleértve a *kulturális kisebbségek* jogait is.
- Támogatni kell a *multi-kulturális dialógust a közösségeken belül*, a partnerországban, a partnerországok között és *az Európai Unión belül* is.
- Be kell építeni a kulturális *dialógust* a bilaterális politikába, éppen úgy, mint minden egyes programba és projektbe.
- *Szakértőket* kell alkalmazni annak érdekében, hogy a nemzeti kulturális politika és a törvényhozás kidolgozása *összhangban* legyen.
- Meg kell őrizni a nemzeti örökséget a *helyi lakosság segítségével* a világörökség számára,
- Be kell emelni a kulturális értékeket a *jó kormányzás programokba*.¹⁸
- Támogatni kell a *helyi piacra termelő kulturális ipart és szolgáltatást*, mivel ez bővíti a kulturális termékek iránti keresletet, igényt, s növeli a nemzeti büszkeséget, identitást.
- Támogatni kell a kulturális termékek *kereskedelmét*, a kulturális javak és szolgáltatások forgalmát.

Kulturális akciók *regionális és nemzetközi szinten* is adnak feladatokat:

A regionális programok ráépülnek, de ki is egészítik az ország-programokat. Ezeket az EU fejlesztési politikájában a Regionális Stratégiák (Regional Strategy Paper; RSP) hordozzák. Ezek

a stratégiai dokumentumok eddig is megfogalmazták az országok közötti párbeszéd és a kultúrák kölcsönös megismerésének követelményét.

A tagországok véleménye szerint a kulturális aspektusok hangsúlyos figyelembevételével a korábbi követelmények gazdagodnak a *regionális* és a *nemzetközi* együttműködés területén is és a partneri viszony mindkét oldala aktívabbá válik. Miért?

- Új területek nyílnak meg a múlt és a jelen kulturális kötődéseinek támogatására.
- Az EU és a tagországok számára növelhető a konfliktusokban a mediátor szerep lehetősége.
- Fontosabbá válik a helyszíni munka (*local level*), és a kulturális dimenzió beemelése a fejlesztési kooperációba növelheti a szegénységcsökkentést.
- Az EU és tagországaival ezzel a szemlélettel hozzájárulnak az UNESCO Konvencióról szóló nemzetközi párbeszédhez.
- A kulturális szempont gazdagítja a regionális találkozókat és a regionális szervezetek munkáját.
- Kifejezésre juttatja, hogy a világnak szüksége van minden kultúra megismerésére, megőrzésére a világörökség részeként, s ez növeli a népek identitástudatát, büszkeségét, önértékét, s erőt ad a fejlődéshez.
- A recipiens ország kultúrájának megismerése, respektálása, a helyi szokások kulturális magatartások figyelembevétele erősíti a partner ország szerepét a fejlesztésben és halványítja a koloniális időszakra utaló áthallásokat.
- Követendő, hogy minden Észak-Dél megközelítésű akciónak legyen kulturális eleme.
- 2008 az Inter-kulturális Dialógusok Éve lesz, épüljön erre szélesebb körű „béke és biztonság” panel is.
- Támogatni kell a kulturális sokszínűséget a Dél-Dél találkozásokon.
- Szorosabbá kell tenni a kultúra területén is az *Afrika Unió kapcsolatait a különböző európai intézményekkel*.
- A kultúrák közötti párbeszéd legyen nyitott a vallási aspektusokra.

A szakértők néhány tanácsot is adtak a Bizottságnak, mivel a „hogyan megvalósítani a szép elveket” kérdés még nincs megválaszolva:

A kulturális dimenzió integrálása érdekében az Európai Uniónak élen kell járni a tagországok segítésében, mivel a kulturális téren végzett helyi terepmunka főleg rájuk hárul.

Az eredmények erőteljesen függenek attól, hogy az unió milyen kapacitást és eszközt fordít minderre.

Világossá kell tenni a kulturális dimenzió és az EDC (European Development Consensus)¹⁹ viszonyát, hangsúlyozva annak komplementer jellegét.

A *kulturális dimenzióval összefüggő kapacitásépítés* minden tagország számára feladatot ad, s ez eszközöket igényel. Ezért a készülő dokumentumnak meg kell fogalmazni, hogy milyen területen, milyen *eszközök* állnak rendelkezésre. Ezért a szakértők néhány területre külön is felhívták a figyelmet:

- A dokumentum térjen ki a kultúra *oktatási* dimenziójának fontosságára, és a *társadalmi tudatosság* növelésére.
- tartalmazza a *migráció* témát is, s foglalkozzon a migráció *pozitív* hatásaival is.
- támogassa azokat a *civil kezdeményezéseket*, amelyek az *olvasott és szóbeli* kultúra terjesztésére törekednek.
- legyen eszköz az ún. *helyi kulturális* ipar támogatására.

- vizsgálja meg a dokumentum a *turizmus-kultúra* összefüggéseket, hogyan kapcsolható be a kulturális szempont a turizmusba.
- foglalkozzon a dokumentum az afrikai *nők és gyermekek* helyzetével a *kultúra* szempontjából.

(A fejlesztési programok kulturális elemekkel történő bővítésénél egyesek támogatták, míg mások nem idetartozónak ítélték a sport, különösen a tömegsport támogatását.)

MAGYAR BEKAPCSOLÓDÁSI LEHETŐSÉGEK AZ UNIÓS PROGRAMOKBA: „INVESTING IN PEOPLE”²⁰ ÉS A TWINNING PROGRAMOK²¹

A kultúra magában foglalja az életmódot, a gazdasági életet, a termelést, az életről szóló gondolkodást, a hitvilágot a művészeteket stb. Amikor az Európai Unió fejlesztési politikájában arról szól, hogy az Afrikával kialakítandó, a partneri viszonyra épülő új stratégia fontos része az ún. *twinning programok* sokasága, ez azt jelenti, arra ösztönzi a tagországokat, pályázzanak azokra a programokra, amelyek a diákok, az oktatók, a tisztviselők, a falvak és a városok stb. közötti ún. *testvérkapcsolatokat* célozzák meg. Ezek a programok lehetőséget adnak arra, hogy a programban résztvevők kölcsönösen, és közvetlenül megismerjék egymást.

A támogatási politika kezdete óta zajlik egy vita arról, hogy egy fejlesztési projekt, program stb. végrehajtása mikor sikeres? A helyes válasz szerint akkor, ha hozzáadott értéket hoz létre, s konkrét módon hozzájárul a helyi fejlesztéshez. Fontos elem tehát a fenntarthatóság, az, hogy a helyi emberek folytatni tudják a projektek működtetését, s az ott élők számára mindennapi gondjaik megoldásában, a jövedelmezőségben, a termelési eredményekben, a piacra jutásban stb. segítsen, végül is, hogy ott helyben csökkentse a szegénységet. A fenntarthatósághoz a helyi lakosságot, a szakembereket ki kell képezni a fejlesztési projekt működtetésére, folytatására. Az *oktatási, a szakoktatási feladatok egyre fontosabb elemét képezik* a fejlesztési projekteknek, azok elválaszthatatlan részeivé váltak. Ezért az oktatás területén szerteágazó feladatok vannak, az „*investing in people*” tematikus pénzügyi forrás ezt segíti elő számtalan kis-projekttel, melyek tartalmi gazdagításához maga a pályázó járulhat hozzá.

Számos lehetőség adódik már ma, hogy az Afrikával foglalkozó hazai kulturális műhelyek, oktatási közösségek, alapítványok, civil szervezetek, egyéni szakértők bekapcsolódjanak az Európai Unió fejlesztési programjainak végrehajtásába. Amennyiben a magyar fejlesztési politikában is nagyobb figyelmet kap a kulturális dimenzió kérdése, a hazai fejlesztési programok is lehetőséget adnak erre.

A konkrét projektek és programok sokasága található az unió honlapján. A kiírt pályázatok feltételei nem mindenben kedvezők az új tagországból pályázók számára. Nem kedvező, ha önrész finanszírozást köt ki, ha korábbi helyszíni referenciákat kér stb., mivel kezdők vagyunk. Mégis el kell indulni valahogyan: felhasználva a korábbi évtizedek hazai tapasztalatait, igénybe véve a régi tagországok szakmai közösségeinek segítségét, az esetleges együttműködés lehetőségét, és tapasztalatokat kell szerezni.

Ez tanácsolható a kultúra különböző területein dolgozó magyar szakembereknek is, továbbá az is: *a fejlesztőknek és a kultúra képviselőinek a jövőben együtt kell működni itthon is.*

JEGYZETEK

- ¹ A Fejlesztési Főigazgatóságnak kettős feladata van: az Alapszerződés XX. cikke értelmében az unió fejlesztési együttműködési politika általános irányelveinek kidolgozása és a szakpolitikák közötti koherencia megtartása, a második feladat kapcsolattartás a szub-szaharai, karibi és csendes-óceáni országokkal és régiókkal.
- ² Policy coherence for development. Accelerating progress towards attaining the MDGs (COM[2005]134).
- ³ Financing for development and aid effectiveness COM (2005) 133, http://europa.eu.int/comm/development/body/tmp_docs/european_consensus
- ⁴ Hivatalos, ha azt egy ország a központi költségvetésből nyújtja (Official Development Assistance – ODA).
- ⁵ Organization for Economic Cooperation and Development.
- ⁶ 2005 május: EU vállalás: EU-15 :2010-re 0,51% (ODA/GNI) tagországi minimum, EU-10 : 0,17% tagországi minimum.
- ⁷ DAC = Development Assistance Committee, az OECD fejlesztési bizottsága.
- ⁸ *The China Monitor*, 2005 november. P. 16, University of Stellenbosch, Megjegyzés: a kínai-afrikai kereskedelem-növekedés jelentős, 2000–2004 között 10 milliárd dollárról 28,5 milliárd dollárra nőtt.
- ⁹ Szakértői találkozó Brüsszel. 2006. június 21.
- ¹⁰ 2001. november 2 . Universal Declaration on Cultural Diversity
<http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php>
- ¹¹ Africa, Caribbean, Pacific
- ¹² A lomé-i egyezmények lejáratá után 2000-ben került sor Cotonou-ban az EK és tagországai között a politikai, gazdasági és fejlesztési együttműködési egyezmény megkötésére az ACP országokkal, 20 évre kötötték, 2005-ben felülvizsgálták.
- ¹³ Our Common Interest. Report of the Comission for Africa. March 2005, Chapter 3, Through African Eyes: Culture, <http://www.reliefweb.int/rw/RWB.NSF/db900SID/EVIV-6ADHLC?OpenDocument>
- ¹⁴ European Union Strategy for Africa: Towards a Euro-African pact to accelerate Africa's Development, Brussels, 12.10.2005 COM (2005) 489, SEC (2005) 1255, p 44.
- ¹⁵ CSP = Country Strategy Paper, közös fejlesztési együttműködési terv.
http://www.fifoost.org/EU/strategy_en_2002/node63.php
- ¹⁶ A Európai Unió központi költségvetésén kívüli különálló finanszírozási alap, csak az ACP országokra.
- ¹⁷ New Partnership for Africa's Development.
- ¹⁸ Id: http://www.odi.uk/wga_governance
- ¹⁹ http://europa.eu.int/comm/development/body/tmp_docs/european_consensus_311_final_13_07_2005
- ²⁰ Finanszírozási források: EU External Aid Instruments: Thematic programmes, ENPI és az EDF.
- ²¹ Finanszírozási források: ENPI, Thematic programmes.